

Nader onderzoek ecologie Wadenoijenlaan 25-167, Tiel

Velp, 12 oktober 2023

Colofon

Titel : Nader onderzoek ecologie
 Subtitel : Wadenoijenlaan 25-167, Tiel

Projectnummer : 22.005
 Datum : 12 oktober 2023

Veldonderzoek : [REDACTED]
 [REDACTED]

Auteur(s) : [REDACTED]

Collegiale toets : [REDACTED]

Opdrachtgever : Thius
 Contactpersoon : [REDACTED]

Bezoekadres : Kerkstraat 20
 Postcode : 6883 HT Velp
 Telefoon : 026-2001900

info@ekoza.nl
 www.ekoza.nl

Ekoza B.V. is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 Soorten	5
3. Gebiedsbeschrijving	8
3.1 Gebiedsbeschrijving	8
3.2 Voorgenomen ingreep	9
4. Onderzoeksmethode	10
4.1 Gierzwaluwen	10
4.2 Roeken	11
4.3 Vleermuizen	12
4.4 Effectenbeoordeling	14
5. Resultaten	15
5.1 Roeken	15
5.2 Gierzwaluwen	15
5.3 Vleermuizen	16
6. Conclusies	19
6.1 Roeken	19
6.2 Gierzwaluwen	19
6.3 Vleermuizen	19
Bronnen	20
Rapporten	20
Literatuur	20
Websites	20

1. Inleiding

Woningcorporatie Thius is voornemens om renovatiewerkzaamheden uit te voeren aan drie flats in Tiel, waarbij ook geïsoleerd wordt. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met beschermde soorten; er mogen geen negatieve effecten op deze soorten ontstaan. Hiervoor is in 2021 een quickscan flora en fauna (rapportnummer 21.344) uitgevoerd door Ekoza B.V. Uit deze quickscan kwam naar voren dat de flats mogelijk kunnen dienen als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Daarnaast zijn er gierzwaluwkasten aan de flats opgehangen en zijn er nesten aangetroffen in de naastgelegen bomen die van de roek kunnen zijn. Deze soorten zijn zwaar beschermd onder de Wet natuurbescherming. Op basis van deze quickscan is er nader onderzoek naar deze soorten uitgevoerd.

Dit onderzoek heeft ten doel het vaststellen, dan wel uitsluiten van de aanwezigheid van gebouwbewonende vleermuizen, gierzwaluwen en roeken binnen de invloedsfeer van het projectgebied. Indien deze soorten aanwezig zijn, vindt er een beoordeling plaats naar de effecten van de werkzaamheden op de populatie vleermuizen, gierzwaluwen en roeken. Hieruit volgt of verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming al dan niet worden overtreden en of er een noodzaak is tot het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming.

In hoofdstuk 2 staat het wettelijke kader uiteengezet, waaraan getoetst dient te worden. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied en de voorgenomen ingrepen. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de onderzoeksmethodes die gebruikt zijn. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek besproken en getoetst aan de Wet natuurbescherming. Ten slotte zijn in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen beschreven.

2. Wettelijk kader

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Het bevoegd gezag ligt bij de provincies. De Rijksoverheid blijft verantwoordelijk voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het Rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij etc.

De Wet natuurbescherming is gericht op de bescherming van:

- Natura 2000-gebieden;
- Soorten;
- Houtopstanden.

Dit onderzoek heeft enkel betrekking op soorten, in dit geval roeken en vleermuizen. In dit hoofdstuk is daarom ook alleen de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming uitgelicht.

2.1 Soorten

Onder de Wet natuurbescherming geldt een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren.

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn;
- andere soorten.

Vogelrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Ingevolge artikel 3.1 is het verboden om:

1. Opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. Opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. Eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. Opzettelijk vogels te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Habitatrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Habitatrichtlijn vallen soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.5 (Bern bijl. II, Bonn bijl. I) verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Opzettelijk dieren te verstoren;
3. Opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

5. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.6 (Bern bijl. I en II, Bonn bijl. I) verboden om dieren of planten te verkopen, te vervoeren voor verkoop, te verhandelen, te ruilen of te koop of te ruil aan te bieden, tenzij het gaat om aantoonbaar gefokte of gekweekte dieren of planten.

Andere soorten

Onder het beschermingsregime andere soorten vallen soorten waarvan er geen Europese verplichting tot bescherming is. Dit zijn soorten die vanuit nationaal belang extra bescherming behoeven.

De beschermde status van soorten kan per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Dit project valt onder het bevoegd gezag van de provincie Gelderland. Ingevolge de Wet natuurbescherming artikel 3.10 is het verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Zorgplicht

Artikel 1.11 Wet natuurbescherming voorziet in een algemene verplichting voor eenieder om voldoende zorg te dragen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Het betreft bovendien niet alleen dieren en planten van soorten waarvoor de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn specifieke beschermingsmaatregelen eisen, maar alle in het wild levende dieren en planten.

De zorgplicht is als een open norm geformuleerd in het eerste lid van artikel 1.11. In het tweede lid wordt de zorgplicht iets geconcretiseerd door te bepalen dat de zorgplicht in elk geval inhoudt dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de bescherming van dieren en planten van soorten waarvoor geen specifiek beschermingsregime geldt op grond van hoofdstuk 3, heeft de zorgplicht zelfstandig betekenis. Op grond van de zorgplichtbepaling moeten schadelijke handelingen in beginsel achterwege worden gelaten dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

Jaarrond beschermde nesten

Nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn.

Categorieën:

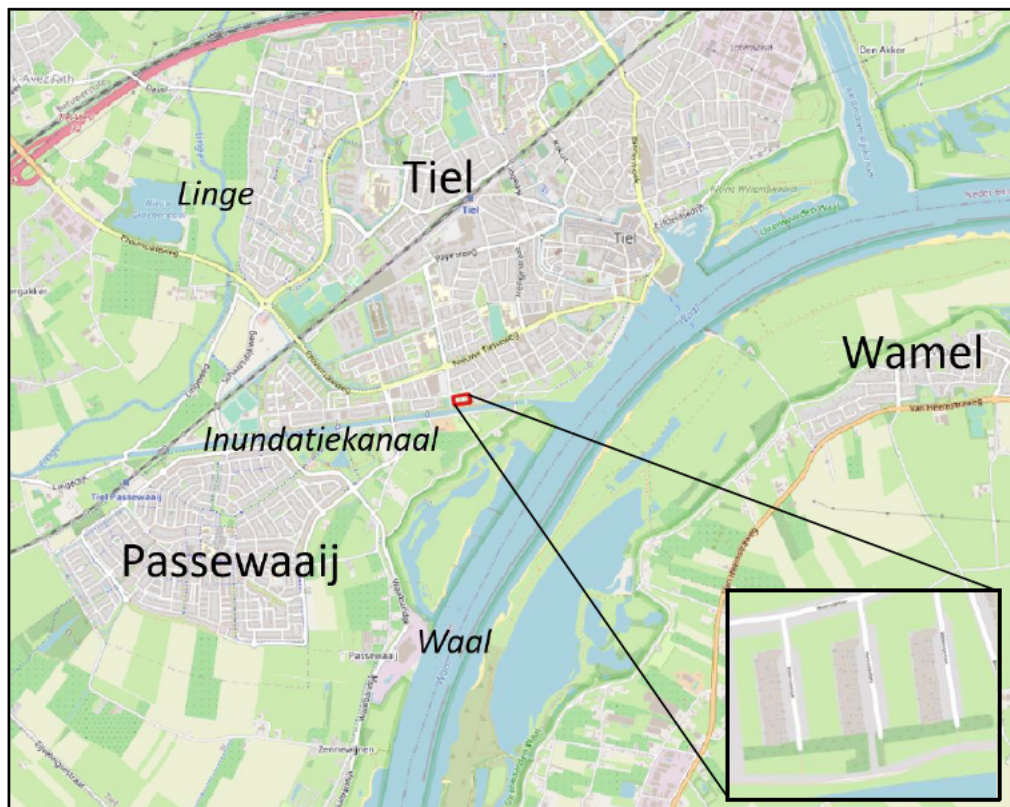
1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Enkele provincies, zoals Limburg en Overijssel, hebben hun eigen lijst van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten.

3. Gebiedsbeschrijving

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied betreft 3 flats aan de Wadenioijenlaan 25-167 in Tiel (provincie Gelderland). De flats bestaan uit opslagboxen met daar vier woonlagen bovenop. Tussen en om de flats bevinden zich plantsoenen met bomen en gras. In de omgeving van het projectgebied zijn enerzijds woonwijken en een winkelcentrum te vinden. Aan de zuidkant liggen er akkers en watergangen. Ten zuiden van de flats ligt het Inundatiekanaal dat aan de oostkant met de Waal in verbinding staat. Verder ten zuiden liggen een camping en een steenfabriek. Ten zuiden, oosten en noordoosten ligt de Waal en de uiterwaarden. De Linge loopt ten westen van Tiel. In de ruimere omgeving zijn ook de wijk Passewaaij en het dorp Wamel aanwezig. In Figuur 1 is de globale ligging van het projectgebied weergegeven. Figuur 2 geeft een impressie van het projectgebied.

Figuur 1. Globale ligging van het projectgebied (rood) en detail van de flats (inzet).

Figuur 2. Impressie van het projectgebied.

3.2 Voorgenomen ingreep

Woningbouwvereniging Thius is voornemens om de drie flats aan de Wadenijenlaan met nummers 25-167 te renoveren. Dit wordt gedaan om energieverbruik en CO₂-uitstoot te verminderen. Bij het renoveren wordt er ook geïsoleerd waarbij de buitenmuur tijdelijk verwijderd wordt en de luchtsponw opgevuld wordt. Mogelijk worden struiken verwijderd. Er worden geen bomen gerooid voor deze werkzaamheden en er vinden geen grondroerende activiteiten plaats.

Het renoveren en isoleren heeft een negatief effect op eventuele verblijfplaatsen binnen (en aan) het gebouw. Daarnaast kunnen de werkzaamheden verstorend werken voor de roekenkolonie.

4. Onderzoeksmethode

Iedere dier- en plantengroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om een zo goed mogelijk beeld te verkrijgen van de betekenis van het projectgebied voor de betreffende soorten of groepen.

4.1 Gierzwaluwen

Gierzwaluwen broeden in gebouwen en hebben maar een kleine opening nodig om hun nest te maken. Dat gebeurt vaak onder verschoven dakpannen, spleten in de muur, onder opgelichte loodslabben of onder dakgoten. Daarnaast zijn er speciale gierzwaluwkasten waar de soort gebruik van maakt. Gierzwaluwen zijn erg plaatstrouw en blijven naar hetzelfde nest terugkeren zolang ze leven. Meestal broeden er meerdere paren bij elkaar en vormen kolonies. Vanaf eind april komen de gierzwaluwen terug uit de overwinterings-gebieden in Afrika en gaan ze in Nederland broeden. In augustus trekken ze weer weg.

Inventarisatie

Het onderzoek naar gierzwaluwen is conform het Kennisdocument gierzwaluw van BIJ12 (versie 2.0, juli 2023) uitgevoerd. Vanaf eind april tot en met half juli kunnen de gierzwaluwen geïnventariseerd worden, waarbij tussen 1 juni en half juli de meest geschikte periode is. Bij gunstige weersomstandigheden (droog, niet te koud, weinig wind) is op drie dagen onderzocht of er gierzwaluwen in het projectgebied nestelen (Tabel 1). Opgelichte loodslabben, spleten in de muur of kleine openingen tussen de afvoer en de dakgoot bieden mogelijkheden voor nestplaatsen voor gierzwaluwen. Deze plaatsen zijn vrijwel altijd 3 meter of hoger vanaf de grond te vinden. Dunne poepstreepjes op de muur kunnen wijzen op de aanwezigheid van een nest. Op voorhand is in het projectgebied een goede inschatting gemaakt waar zich mogelijke gierzwaluwnesten bevinden, waardoor er gericht onderzoek is uitgevoerd.

Tabel 1. Bezoekdata en weersomstandigheden tijdens het onderzoek naar gierzwaluwen.

Bezoek	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
1	5-6-2023	20:50	Helder, 1 Bft, 13°C
2	16-6-2023	20:55	Helder, 1 Bft, 18°C
3	26-6-2023	21:00	Helder, 2 bft, 19°C

Tijdens de inventarisatierondes is gelet op gierzwaluwen die laag langs de gebouwen gieren. Deze laag gierende dieren geven een goede indicatie of en waar gierzwaluwen in een wijk nestelen. Tijdens het laag gieren vliegen de dieren langs de plekken waar de nesten aanwezig zijn. Meestal reageren jongen of broedende vogels in de nesten op het gieren, waardoor deze te horen zijn. Waarnemingen van hoogvliegende dieren zijn geen aanwijzing of gierzwaluwen al dan niet in de wijk nestelen. Deze dieren kunnen tot de kolonie behoren, maar zijn bijvoorbeeld nog te jong om zelf te nestelen. Zij vliegen met de groep mee, maar blijven in de lucht om te slapen. Later in de avond gaan deze dieren ook steeds hoger vliegen.

4.2 Roeken

De roek behoort tot de kraaiachtigen en hun nesten zijn jaarrond beschermd (categorie 2). Ze leven in een kolonie, die meestal bestaat uit een hoofdkolonie en meerdere, ruimtelijk gescheiden deeltkolonies. De nesten bevinden zich meestal in clusters van hogere bomen van 15-25 meter hoogte. De minimale nesthoogte bevindt zich op 7 meter boven het maaiveld, maar het overgrote deel van de nesten bevindt zich hoger dan 14 meter. De diversiteit aan boomsoorten waarin zich roekenkolonies bevinden is zeer groot. De aanwezigheid van stevige takvorken op een minimale hoogte van enkele meters boven het maaiveld is leidend bij de keuze voor de boomsoort. Als de omstandigheden minder goed worden, kunnen kolonies uiteenvallen in meerdere kleinere kolonies met kleinere aantallen exemplaren, op meerdere locaties in de omgeving.

In maart en april worden meestal 3-6 eieren gelegd. Roeken zijn asynchrone broeders, sommige paartjes hebben al eieren in maart, andere paartjes hebben pas eind april eieren. De eieren worden door het vrouwtje in ongeveer 18 dagen uitgebroed. De jongen verlaten na ongeveer 35 dagen het nest. Na het verlaten van het nest behouden de jonge vogels een binding met de kolonie waarin ze zijn opgegroeid. Vanaf augustus worden er in toenemende mate grotere groepen roeken gevormd die bestaan uit verschillende kolonies. Naar de winter toe kunnen ze ook gaan bestaan uit dieren die uit oostelijke en noordelijke streken komen.

In november en december vindt er een relatief sterke trek plaats naar de plaatsen waar ze in het voorjaar gaan nestelen. Oude nesten worden bezocht en de roeken baltsen ter plekke. Bij de roek is niet elk nest het volgende jaar weer in gebruik als nestplaats. Er kan gesteld worden dat elk nest dat minimaal twee opeenvolgende broedseizoenen als nestplaats in gebruik is geweest, in de daaropvolgende jaren met een aanzienlijke kans opnieuw gebruikt zal worden. Scheve en doorschijnende nesten of nesten met een losse structuur wijzen er vaak op dat deze nesten nog in aanbouw zijn of dat deze niet in gebruik zijn als nestplaats. Ongebruikte nesten worden vaak tijdens de aanloop naar het broedseizoen afgebroken om in nieuwe nesten verwerkt te worden. Dichte en compacte nesten wijzen vaak op bezetting van het nest. Roeken zijn erg trouw aan een locatie, zeker bij (herhaald) broedsucces. Het nest dient jaarrond als een oriëntatiepunt voor de roeken.

Inventarisatie

Tijdens de quickscan zijn er twee nesten aangetroffen in de bomen ten zuiden van de flats. Deze nesten zijn mogelijk van roeken. De nesten zijn drie keer bezocht in het broedseizoen van de roek, om vast te kunnen stellen of en hoe deze nesten gebruikt worden.

De inventarisatie is uitgevoerd conform het Kennisdocument Roek van BIJ12 (versie 1.0, juli 2017). Hierin staat dat er drie gerichte veldbezoeken moeten worden uitgevoerd tussen 15 februari en half juli. Tijdens deze bezoeken wordt er gelet op activiteit van roeken bij de bomen waar de nesten zich bevinden. Het eerste bezoek is uitgevoerd begin maart, voordat de bomen in blad stonden, om alle aanwezige nesten in kaart te kunnen brengen. In Tabel 2 zijn de bezoekdata en de weersomstandigheden ten tijde van het veldonderzoek weergegeven.

Tabel 2. Bezoekdata en weersomstandigheden roek.

Bezoek	Datum	Weersomstandigheden
1	21-3-2023	Bewolkt, 1 Bft (wind), 12°C
2	17-4-2023	Licht bewolkt, 2 Bft (wind), 14°C
3	11-5-2023	Helder, 1 Bft (wind), 13°C

4.3 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn. Datzelfde geldt voor hun verblijfplaatsen en het essentieel leefgebied (vliegroutes en foerageergebieden). Over het algemeen kunnen vleermuizen worden ingedeeld in gebouwbewonende en boombewonende soorten, hoewel dit gedurende het jaar kan veranderen. Soorten die worden aangemerkt als gebouwbewoners zijn onder andere laatvlieger, meervleermuis en gewone dwergvleermuis. Deze soorten verblijven meestal in de spouwmuren van gebouwen, maar kunnen bijvoorbeeld ook onder daklijsten, dakpannen en boeiboorden kruipen.

De vrouwtjes vormen aan het begin van de zomer kraamkolonies waar ze als groep hun jongen grootbrengen. Laatvliegers, meervleermuizen en gewone dwergvleermuizen leven hierbij meestal in groepen (kolonies) in de spouwmuren van gebouwen. Een soort als gewone grootoorvleermuis heeft een voorkeur voor grote open ruimtes zoals een kerkzolder.

Vanaf half augustus bezetten mannetjes hun paarverblijfplaats waar ze vrouwtjes naartoe proberen te lokken. Paarverblijfplaatsen zijn vaak in de omgeving van kraamverblijfplaatsen te vinden en kunnen zich zowel in gebouwen als bomen bevinden.

In de winter maken vleermuizen van meerdere objecten gebruik die als verblijfplaatsen kunnen dienen, deze plekken moeten koel en vorstvrij zijn. Watervleermuis, meervleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis en baardvleermuis overwinteren in mergelgroeven, forten, bunkers en ijskelders. Gewone dwergvleermuizen en laatvliegers zijn meestal te vinden in droge plekken in gebouwen.

Inventarisatie

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd op basis van het vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (2021). Onderzoek uitgevoerd volgens het protocol geeft de meeste zekerheid op voldoende onderbouwing van een eventuele ontheffingsaanvraag. Het bevoegd gezag toetst hierop. In dit protocol staat beschreven dat 75% van het projectgebied overzien moet kunnen worden bij avond/nachtbezoeken in de kraam/zomerperiode. Omdat de dieren bij het uitvliegen meteen wegvliegen is deze richtlijn opgesteld zodat het uitvliegen zo nauwkeurig mogelijk in kaart gebracht wordt. Tijdens de ochtend blijven vleermuizen een tijdje zwermen voor hun verblijfplaats voordat ze naar binnen gaan. Omdat het zwermen meer tijd in beslag neemt dan het uitvliegen in de avond, kan een waarnemer in de nanacht een groter gebied overzien door rond te lopen of te fietsen. In de ochtend kan het projectgebied voor één waarnemer dan ook een groter gebied betreffen. In dit geval was het

onderzoeksgebied per persoon tijdens het ochtendbezoek ook groter dan bij de avondbezoeken.

Volgens het vleermuisprotocol zijn in de kraamperiode 2 veldbezoeken noodzakelijk. Afhankelijk van de soort moeten dit óf twee avondbezoeken zijn óf een avond- en een ochtendbezoek. Om een goed overzicht te krijgen van de kraam- en zomerverblijfplaatsen zijn twee avondbezoeken en één ochtendbezoek voor het projectgebied uitgevoerd. Daarnaast is er voor gierzwaluwen nog een extra bezoek gebracht tijdens de schemering, waarbij ook gelet is op uitvliegende vleermuizen. De veldbezoeken in het zomer- en kraamonderzoek zijn uitgevoerd bij goed vleermuisweer: weinig wind, geen regen en een temperatuur van boven de 10 graden Celsius.

In de paarperiode wordt er, onder andere, gezocht naar uitvliegende en terugkerende meervleermuizen, en daarna wordt er, wanneer het al donker is, vanaf een uur na zonsondergang ook gezocht naar roepende vleermuizen die de hele nacht door roepen om vrouwtjes te lokken. Gewone dwergvleermuizen vliegen hierbij rondjes bij de verblijfplaats, terwijl ruige dwergvleermuis vaak vanuit de verblijfplaats roept. Een roepende vleermuis betekent een paarverblijfplaats in het gebouw waar de vleermuis de hele tijd voor vliegt of vanuit roept. In deze periode wordt er ook gezocht naar massawinterverblijven van gewone dwergvleermuis. Gewone dwergvleermuizen zwermen gedurende de nachtelijke uren nabij hun massawinterverblijfplaats. De veldbezoeken in het paaronderzoek zijn uitgevoerd bij goed vleermuisweer: weinig wind, geen regen en een temperatuur van boven de 8 graden Celsius.

Het veldwerk is te voet uitgevoerd waarbij het gehele projectgebied binnen 2 minuten voor 100% bekeken kon worden. Voor de inventarisatie van de vleermuizen is gebruik gemaakt van een batdetector met time-expansion (Pettersson D240x) en een nachtcamera (FLIR Scion OTM). Dit onderzoek naar verblijfplaatsen is uitgevoerd door middel van 5 veldbezoeken. De onderzoeken in mei tot en met juli zijn gericht op het vinden van kraam- en zomerverblijfplaatsen. De onderzoeken die in augustus en september zijn uitgevoerd zijn gericht op het opsporen van paarverblijfplaatsen en massawinterverblijfplaatsen. Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd door 2 tot 4 personen om een zo groot mogelijk gebied van het projectgebied te overzien. In Tabel 1 zijn de weersomstandigheden ten tijde van het veldonderzoek weergegeven.

Tabel 1. Bezoekdata en weersomstandigheden vleermuisrondes.

Bezoek	Aantal personen	Datum	Tijd	Zonsondergang/ zonsopkomst	Weersomstandigheden
1	2	30-5-2023	2:20 - 5:35	5:25	Sluier tot helder, wind 2-3 Bft, 10°C
2	4	5-6-2023	20:50 - 0:00	21:52	Helder, 1 Bft, 13°C
3	4	26-6-2023	21:00 - 0:00	22:02	Helder, 2 Bft, 19°C
4	2	15-08-2023	21:00 - 2:00	21:03	Sluierwolken, 2 Bft, 20°C
5	2	5-9-2023	20:15 - 2:00	20:17	Sluierwolken, 1 Bft, 26°C

4.4 Effectenbeoordeling

Als er beschermde soorten in het projectgebied aanwezig zijn, vindt een effectenbeoordeling plaats. Aan de hand van de ingreep worden de effecten van de activiteiten op de aanwezige soort bepaald. Effecten kunnen optreden tijdens de realisatiefase van het project en zijn dan tijdelijk van aard, maar kunnen ook in de gebruiksfase optreden en zijn dan permanent van aard. Effecten van de ingreep op aanwezige soorten zijn sterk afhankelijk van een aantal variabelen, zoals: de voorgenomen werkzaamheden, de exacte locatie, de periode van het jaar, het tijdstip van de dag, de doorlooptijd van de werkzaamheden, de gebruikte machines of materialen, enzovoort.

Verder is het van belang te weten welke effecten de werkzaamheden hebben op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Onderzocht wordt of de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden, een ontheffing noodzakelijk is en of daaruit voortvloeiende verplichtingen in de vorm van mitigatie of compensatie noodzakelijk zijn.

5. Resultaten

5.1 Gierzwaluwen

Bij de veldbezoeken vlogen enkele gierzwaluwen hoog boven de wijk waar het projectgebied binnen valt. De twee gebouwen met nestkasten van de gierzwaluw zijn driemaal onderzocht maar er zijn geen nestlocaties van gierzwaluwen vastgesteld. Ook andere vogels maakten geen gebruik van de kasten.

Effectenbeoordeling

Er zijn geen verblijfplaatsen van de gierzwaluw vastgesteld waardoor een negatief effect van de werkzaamheden op de gierzwaluw kan worden uitgesloten.

5.2 Roeken

Grenzend aan het projectgebied zijn 14 actieve nesten van roeken vastgesteld in drie bomen aan de zuidkant van de flats (Figuur 3). Op basis van de grootte van de nesten kan worden gesteld dat hier ook meerjarige nesten tussen zitten. Daarnaast geeft het aantal aan dat het hier om een kolonie gaat. De kolonie bestaat uit paartjes roeken en niet-gepaarde roeken.

Figuur 3. Boven: Locatie van de bomen met nesten (blauw) ten opzichte van het projectgebied.
Onder: Een indruk van de roekennesten.

Effectenbeoordeling

Roeken broeden elk seizoen op dezelfde plek en zijn daarin zeer honkvast. De flats liggen zeer dichtbij waardoor een negatief effect op de roek niet kan worden uitgesloten indien de werkzaamheden in het broedseizoen van de roek worden uitgevoerd.

5.3 Vleermuizen

Kraamperiode

In de kraamperiode zijn geen zomerverblijfplaatsen maar er is wel één kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld (Figuur 4 en 5). Deze bevond zich aan de noordelijke gevel van de meest westelijke flat. Dit betrof een kolonie van minder dan 10 dieren die gebruik maakten van de open stootvoegen. Omdat de spouw in deze gevel doorloopt, is aangenomen dat deze ingangen aansluiten op dezelfde kraamkolonie. Daarnaast is het mogelijk dat ook de dakranden als uitgang gebruikt worden. De uitvliegende dieren bleven rondom de flat en de aangrenzende bomenrij foerageren. Bij de bomenrij zijn ook nog foeragerende laatvliegers aangetroffen.

Figuur 4. De volledige gevel aan de noordzijde kan onderdeel zijn van de kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis.

Figuur 5. Locatie kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis (rood).

Bij de bomenlaan tussen de watergang en de flats zijn ook nog verschillende foeragerende laatvliegers waargenomen. Tot slot zijn er nog enkele rosse vleermuizen passerend waargenomen. Dit betrof slechts enkele dieren die hoog over het gebied vlogen wat doet vermoeden dat de straten langs het projectgebied geen (essentiële) vliegroutes voor vleermuizen zijn.

Paarperiode

De mannetjes van de gewone dwergvleermuizen brengen hun sociale (paar)roep meestal vliegend ten gehore en niet vanuit hun verblijfplaats. Zij blijven meestal binnen een straal van 200 meter van de verblijfplaats. Tijdens de paarperiode zijn 2 paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis vastgesteld en 1 paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (Figuur 6). De ruige dwergvleermuizen bevonden zich waarschijnlijk in de spouw achter één van de open stootvoegen in de gevels van de flats. De paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis bevond zich waarschijnlijk in een open stootvoeg rondom de kraamkolonie. Daarnaast zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen, laatvliegers en rosse vleermuizen projectgebied waargenomen. Deze bevonden zich voornamelijk rondom de bomen en de watergang ten zuiden van het projectgebied. Tot slot is in de paartijd geen zwermgedrag waargenomen dat duidt op de aanwezigheid van een massawinterverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen in of rond het projectgebied.

Figuur 6. Paarverblijfplaatsen gewone dwergvleermuis (vierkant) en ruige dwergvleermuis (driehoek).

Effectenbeoordeling

Er zijn in totaal 1 kraamverblijfplaats en 3 paarverblijfplaatsen vastgesteld binnen het projectgebied. De werkzaamheden betreffen renovatie en isolatie waardoor deze verblijfplaatsen verloren gaan.

6. Conclusies

De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Niet alleen de instandhouding van verblijfplaatsen is van belang, maar ook de instandhouding van het leefgebied. Te allen tijde dient men de zorgplicht in acht te nemen. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

6.1 Gierzwaluwen

Er zijn geen gierzwaluwnesten in het projectgebied vastgesteld, waardoor een negatief effect van de werkzaamheden op gierzwaluwen is uitgesloten. Eventuele verblijfplaatsen van gierzwaluwen in de bebouwing rondom het projectgebied ondervinden geen negatief effect van de werkzaamheden, omdat deze op voldoende afstand liggen. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is voor de gierzwaluw niet nodig.

6.2 Roeken

Grenzend aan het projectgebied zijn 14 nesten van roeken vastgesteld in drie bomen aan de zuidkant van de flats. De werkzaamheden vinden dichtbij de nesten plaats waardoor ze een versturende werking hebben op de roekenpopulatie. Er is een ontheffing nodig in het kader van de Wet natuurbescherming.

6.3 Vleermuizen

Er is 1 kleine kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en er zijn 3 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis vastgesteld binnen het projectgebied. De werkzaamheden zullen een negatief effect hebben op deze verblijfplaatsen. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is nodig. Mitigatie en compensatie zijn hierbij aan de orde.

Bronnen

Rapporten

- Ekoza B.V. 2021. Quicksan flora en fauna Wadenhoijenlaan 25-167, Tiel. Rapportnummer 21.344.

Literatuur

- Kapteyn, K. 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co, Haarlem.
- Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12.
- Kennisdocument Gewone grootvleermuis *Plecotus auritus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12.
- Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 2.0, juli 2023. BIJ12.
- Kennisdocument Roek *Corvus frugilegus*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12.
- Kennisdocument Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12.
- Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12.
- Kennisdocument Watervleermuis *Myotis daubentonii*. Versie 1.0, juli 2017. BIJ12.
- Limpens, H., Mosterd, K. & Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV, Utrecht.
- Ministeries van LNV en VROM en de provincies, 2006. Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldbenadering en herbegrenzen EHS.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021) Vleermuisprotocol 2021, januari 2021. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Websites

- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/>
- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0038668/>
- www.google.nl/maps
- www.openstreetmap.org
- www.sovon.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl